

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Miljöprövningsdelegationen

Beslut
2018-10-18

Diarienummer
551-392-2018
521-40541-2017
Dossienummer
1471-1118

Sida
1(24)

Limmergårds Lantbruk AB
richard@limmergard.com

Tillstånd till djurhållning på fastigheten Vätzlösa 5:43 i Götene kommun

Verksamhetskod enligt miljöprövningsförordningen (2013:251): 1.10-i B, 40.60 C
Industriutsläppsverksamhet

Miljöprövningsdelegationens beslut

Tillstånd

Miljöprövningsdelegationen ger Limmergårds Lantbruk AB (organisationsnummer 556427-3299) tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till befintlig och utökad djurhållning på fastigheten Vätzlösa 5:43 i Götene kommun. Verksamheten får bedrivas inom det verksamhetsområde som framgår av bilaga 1.

Tillståndet gäller för djurhållning omfattande högst 400 000 platser för slaktkycklingar. Tillkommande djurstall ska lokaliseras enligt alternativ 1 (se bilaga 1).

Dispens från biotopskyddet

Miljöprövningsdelegationen ger dispens från biotopskyddet. Detta görs med stöd av 7 kap. 11 § miljöbalken. Ekologisk kompensation, våtmark, ska lokaliseras inom markerat område i bilaga 1.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Miljöprövningsdelegationen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.

Villkor för tillståndet

Allmänt

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad sökanden har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Hantering, lagring och transport av fodermedel och organiska gödselmedel ska ske på sådant sätt att läckage och spill till omgivningen förebyggs och begränsas. Eventuellt läckage och spill ska omedelbart tas omhand.
3. Uppkommer olägenheter av betydelse från flugor, lukt eller annan påverkan från verksamheten ska åtgärder omedelbart vidtas så att olägenheterna upphör.

Åtgärd i vattendrag

4. Som ekologisk kompensation för kulvertering av vattendrag, ska en våtmark anläggas på åkermark omedelbart väster om vattendraget inom område markerat i bilaga 1. Våtmarkens funktion ska vara att rena vatten och medverka till goda förutsättningar för biologisk mångfald i området. Funktionen ska säkras genom att röjning sker och vattenspiegel upprätthålls i behövlig omfattning. Slutlig plats, utformning och utbredning inom våtmarksområdet ska godkännas av tillsynsmyndigheten.

Stallar

5. Ventilationen från stallarna ska utformas så att risken för lukt- och bullerstörningar vid närliggande bostadsfastigheter minimeras.

Lagring av organiska gödselmedel och förorenat vatten

6. Lagringsutrymme för fastgödsel från slaktkyckling ska vara försett med tak och väggar så att gödseln skyddas mot nederbörd och medför minimerad risk för luktolägenheter i omgivningen.
7. Tvätt- och spolvatten som uppkommer vid rengöring av stallar samt förorenat dagvatten från utlastningsytor och andra hårdgjorda ytor i anslutning till anläggningen ska samlas upp i lagringsbehållare. Det ska finnas kapacitet att lagra vattnet i minst 10 månader. Tillkommande lagringsutrymmen för tvätt-/spolvatten ska förses med uppsamlingsanordning som möjliggör provtagning av markvatten runt och under dessa lager. Analys av vattenprov ska kunna visa på eventuella läckage från varje enskilt lager.
8. Lagring av stallgödsel i fält, så kallad stuka, får inte ske.

Spridning av organiska gödselmedel och förorenat vatten

9. Efter spridning av organiska gödselmedel ska nedbrukning ske noggrant och snarast, dock senast inom 4 timmar, såvida inte spridning sker i växande gröda.
10. Under tiden 1 augusti – 31 oktober får spridning av organiska gödselmedel endast ske till etablerad vall eller inför sådd av höstoljeväxter.
11. Utöver vad som framgår av villkor 10, får under tiden 1 augusti – 30 september spridning av fastgödsel även ske inför sådd av spannmålsgröda på lerjordar. Spridning får ske på högst 50 hektar per kalenderår.
12. Spridning av organiska gödselmedel ska ske i så få och koncentrerade perioder som möjligt. Spridning under lördagar, söndagar, helgdagar och helgdagsaftnar ska så långt möjligt undvikas. Hänsyn ska tas till rådande och förväntade väderleksförhållanden så att minsta möjliga näringsförlust och olägenhet för närboende uppstår.
13. Spridning av organiska gödselmedel får inte ske närmare vattendrag eller vattenförande dike än 10 meter. Om exakt spridningsteknik används kan skyddsavståndet minskas till 6 meter. Spridning får inte ske närmare enstaka vattentäkter än 50 meter. Särskild försiktighet ska iakttas där

markytan lutar mot vattendrag eller vattentäkt, liksom där åkermarken regelmässigt översvämmas vid snösmältning eller riklig nederbörd.

Buller

14. Buller från verksamheten inklusive transporter inom gårdscentrum får inte överskrida högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än

Helgfri måndag till fredag	kl. 07.00 - 18.00	50 dB(A)
nattetid	kl. 22.00 - 07.00	40 dB(A)
övrig tid		45 dB(A)

De angivna värdena ovan ska kontrolleras genom mätning vid bullerkällorna (närfältmätning) och beräkningar eller genom mätning vid berörda bostäder (immissionsmätning). Kontroll ska ske när tillsynsmyndigheten anser att kontroll är befogad.

Momentana ljud nattetid (kl. 22.00-07.00) får utomhus vid bostäder högst uppgå till 55 dB(A).

Kemikalier och avfall

15. Kemiska produkter och farligt avfall ska hanteras så att spill och läckage förhindras. Förvaring av flytande kemiska produkter och flytande farligt avfall ska ske på ogenomsläpplig yta som är försedd med invallning eller annan konstruktion till skydd mot utsläpp samt i övrigt utformad så att nederbörd inte samlas. Vid lagring i tankar eller behållare ska uppsamlingsvolymen inom respektive invallning minst motsvara den största behållarens volym plus 10 procent av övriga behållares volym. Absorptionsmedel ska finnas lättillgängligt vid förvaringsplatsen.
16. Döda djur ska förvaras på ett betryggande sätt ur smittspridnings- och luktsynpunkt innan förbränning eller i väntan på borttransport.

Energianläggning

17. Utsläpp av stoft i rökgaserna från biobränsleanläggningen får inte överstiga 200 mg/m³ normal torr gas vid 6 % O₂. Kontroll ska ske senast sex månader efter att anläggningen tagits i drift om inte tillsynsmyndigheten medger en senare tidpunkt och därefter när tillsynsmyndigheten anser att kontroll är befogad.

Kontroll av verksamheten

18. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Av kontrollprogrammet ska minst framgå mät- och beräkningsmetod, mät-/beräkningsfrekvens och utvärderingsmetod för
- kontroll av påverkan på vattenrecipenter,
 - fullständig markkartering med avseende på fosfor, kalium och pH,
 - växtnärbalans med avseende på kväve och fosfor,

- analys av organiska gödselmedel med avseende på torrsubstanshalt, totalkväve, ammoniumkväve och fosfor.

Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att detta tillstånd har tagits i anspråk.

Avveckling av verksamheten

19. Verksamhetsutövaren ska till tillsynsmyndigheten i god tid före en eventuell nedläggning av hela verksamheten inge en avvecklingsplan och ifråga om del av verksamheten en anmälan om nedläggningen. Om det finns behov får tillsynsmyndigheten efter anmälan föreskriva att en avvecklingsplan ges in.

När tillståndet får tas i anspråk

Tillståndet får tas i anspråk även om beslutet inte har fått laga kraft (verkställighetsförordnande). Tillsynsmyndigheten ska meddelas när tillståndet tas i anspråk.

När verksamheten ska ha satts igång (igångsättnings tid)

Den utökade verksamheten enligt tillståndet ska ha satts igång senast fyra år efter att detta beslut har fått laga kraft. Annars förfaller tillståndet i den delen.

Tillsynsmyndigheten ska meddelas när den utökade verksamheten sätts igång.

Tidigare tillstånd återkallas

Miljöprövningsdelegationen återkallar tillståndet från den 20 april 2011 (dnr 551-13320-2010). Återkallelsen gäller från och med att detta beslut har fått laga kraft och det nya tillståndet tagits i anspråk. Återkallelsen görs med stöd av 24 kap. 3 § första stycket 6 miljöbalken.

Delgivning sker genom kungörelse

Miljöprövningsdelegationen beslutar, med stöd av 47 och 49 §§ delgivningslagen (2010:1932), att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelse. Kungörelsen införs inom tio dagar i Post- och Inrikes Tidningar samt i ortstidningarna Nya Lidköpings-Tidningen, Skaraborgsbygden och Skaraborgs Läns Tidning Skara Tidning.

Beslutet hålls tillgängligt hos Länsstyrelsen och hos kommunkansliet i Götene kommun. Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se.

Redogörelse för ärendena

Bakgrunden till ansökningarna

Limmergårds Lantbruk AB (sökanden) ansöker om tillstånd för utökad slaktkycklingproduktion vilken föranleds av att efterfrågan på svensk kyckling är

hög. Den planerade produktionen är också betydelsefull för företagets långsiktiga lönsamhet och utveckling. För att möjliggöra byggnation av ett nytt stall behöver ett vattendrag kulverteras vilket också kräver tillstånd från det generella biotopskyddet.

Den tidigare tillståndsgivna grisproduktionen är avvecklad sedan våren 2016.

Tidigare tillstånd till verksamheten

Miljöprövningsdelegationen lämnade den 20 april 2011 (dnr 551-13320-2010) tillstånd till befintlig och utökad slaktkycklingproduktion och slaktsvinsproduktion inom fastigheten Vättlösa 5:43 i Götene kommun. För verksamheten gäller 29 villkor och ett delegationsvillkor.

Sökandens samråd med myndigheter och enskilda

Samråd om verksamhetens inverkan på omgivningen har skett enligt 6 kap. miljöbalken i dess lydelse före den 1 januari 2018. Verksamheten ska antas medföra betydande miljöpåverkan enligt 3 § förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar.

Hur ansökan har handlagts

Tillståndsansökan med miljökonsekvensbeskrivning kom in till Miljöprövningsdelegationen den 3 januari 2018. Efter kompletteringar har ansökan kungjorts i ortstidningarna och remitterats till Länsstyrelsen, Götene kommuns miljö- och bygglovnämnd, Trafikverket samt Samhällsskydd Mellersta Skaraborg (räddningstjänst). Ansökan om dispens från biotopskyddet har remitterats till Götene kommun.

Yttranden har kommit in från Länsstyrelsen, Miljö- och bygglovnämnden respektive Sektor Samhällsbyggnad för Götene kommun samt Trafikverket. Sökanden har fått tillfälle att bemöta yttrandena.

Hur verksamheten klassificeras

Verksamheten klassificeras enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) med verksamhetskoderna

- 1.10-i (B), anläggning för djurhållning med mer än 40 000 platser för fjäderfän,
- 40.60 (C), anläggning för förbränning med en total installerad effekt av mer än 500 kW men högst 20 megawatt, om annat bränsle används än enbart fossil eldningsolja eller biogen eller fossil bränslegas.

Verksamheten omfattas av industriutsläppsförordningen (2013:250) och industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU) där det framgår att verksamheten omfattas av följande kod i direktivet:

- 6.6 a, intensiv uppfödning av fjäderfä med mer än 40 000 platser för fjäderfä.

Vad ansökan avser

Sökanden ansöker om tillstånd för befintlig och utökad djurhållning med högst 400 000 platser för slaktkycklingar och att få driva en fastbränsleanläggning med total effekt om 990 kW.

Sökanden ansöker om dispens för att förlänga befintlig kulvertering av vattendrag i anslutning till gårdscentrum. Ytterligare ca 30 meter kulvertering fordras för att möjliggöra byggnation av nytt stall enligt alternativ 1 i ansökan.

Sökanden yrkar på igångsättningsmedgivande för att få påbörja anläggnings- och byggnadsarbeten innan beslut om slutligt tillstånd meddelats. Sökanden yrkar också på verkställighet så att ett beslut om slutgiltigt tillstånd börjar gälla omedelbart även om det överklagas.

De åtaganden som sökanden har gjort

Sökanden åtar sig att anlägga be vuxna skydds zoner, minst 6 meter breda, på åkermark utmed de vattendrag och öppna och vattenförande diken som är utmärkta på terrängkarta i skala 1:50 000. Skydds zoner ska vara ständigt gräsbe vuxna och får brytas för ny insådd högst en gång vart femte år.

Sökandens förslag till villkor för verksamheten

1. Om inte annat följer av villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad bolaget har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Tillståndsinnehavaren ska i samband med miljörapportering redovisa för tillsynsmyndigheten vilka som har tagit emot eller köpt gödsel. Vidare ska det framgå vilka mängder gödsel som varit aktuella vid varje enskilt tillfälle.
3. Lagringsutrymmet för fastgödsel ska vara försett med tak, så att den skyddas mot nederbörd.
4. Samtliga gödselvårdsanläggningar samt behållare för tvättvatten ska vara utformade så att förorening av yt- och grundvatten förhindras.
5. Transport av stallgödsel ska ske med ändamålsenliga fordon och på sådant sätt att spill undviks.
6. Tvättvatten från rengöring av stallar samt förorenat dagvatten från utlastningsytor och andra hårdgjorda ytor i anslutning till anläggningen ska samlas upp i en behållare där det ska gå att lagra vattnet i minst 10 månader.
7. Under tiden 1 augusti – 31 oktober får spridning av gödsel ske inför sådd av höstoljeväxter eller till etablerad vall. Därutöver får högst 25% av total gödselmängd på årsbasis som sprids på egenmark spridas inför sådd av höstvetete under tiden 1 augusti- 30 september.
8. Under tiden 1 augusti – 30 september får högst 25 % av total gödselmängd på årsbasis spridas på egen mark inför sådd av höstvetete. Nedbrukning av djupströgödsel kommer att ske inom 4 timmar för att minimera ammoniakförluster.

9. Spridning av flytgödsel under lördagar, söndagar, helgdagar eller helgdagsaftnar bör undvikas.
10. Stallgödsel ska noggrant nedbrukas senast inom 12 timmar. Nedbrukning behöver inte ske vid spridning i växande gröda.
11. Bevuxna skyddszoner, minst 6 meter breda, ska anläggas på åkermark utmed de vattendrag och öppna och vattenförande diken som är utmärkta på terrängkarta i skala 1:50 000. Skyddszonerna ska vara ständigt gräsbevuxna och får brytas för ny insädd högst en gång vart femte år.
12. Spridning av stallgödsel får inte ske närmare vattendrag eller vattenförande dike än 6 meter. Om annan teknik än exakt spridning används ska skyddsavståndet öka till 10 meter. Särskild försiktighet ska iaktas där markytan lutar mot vattendraget.
13. Spridning av stallgödsel får inte ske närmare dricksvattenbrunnar än 12 meter. Särskild försiktighet ska iaktas där markytan lutar mot en vattentäkt.
14. Tillståndsinnehavaren ska i samband med miljörapporten rapportera till tillsynsmyndigheten vilka som har tagit emot eller köpt gödsel. Vidare ska det framgå vilka mängder gödsel som varit aktuella vid varje enskilt tillfälle.
15. Kemiska produkter och farligt avfall ska hanteras så att spill och läckage förhindras. Förvaring av kemiska produkter och farligt avfall ska ske på ogenomsläpplig yta som är försedd med invallning eller annan konstruktion till skydd mot utsläpp samt i övrigt utformad så att nederbörd inte samlas. Vid lagring i tankar eller behållare ska uppsamlingsvolymen inom respektive invallning minst motsvara den största behållarens volym plus 10 procent av övriga behållares volym. Tankar och cisterner ska vara försedda med skydd mot överfyllnad. Absorptionsmedel ska finnas lättillgängligt vid förvaringsplatsen.
16. Döda djur i väntan på borttransport ska förvaras på ett betryggande sätt ur smittspridnings- och luktsynpunkt.
17. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Programmet ska omfatta bland annat påverkan på vattenrecipienten samt ange hur verksamheten kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att detta tillstånd har tagits i anspråk.
18. Minst vart tionde år ska markkartering med analys av fosfor, kalium och pH göras.
19. Vart tredje år, ska en växtnäringsbalans med avseende på fosfor och kväve upprättas för verksamheten. Växtnäringsbalansen ska redovisas i den årliga miljörapporten.
20. Buller från verksamheten ska begränsas så att ljudnivån som frifältsvärde vid bostäder inte överstiger följande:

Ekvivalent ljudnivå

50 dB(A) dagtid (kl. 07:00-18:00) helgfri måndag – fredag

45 dB(A) dagtid (kl. 07:00-18:00) lördag, söndag och helgdag

45 dB(A) kvällstid (kl. 18:00-22:00) alla dagar

40 dB(A) nattetid (kl. 22:00-07:00) alla dagar

Momentana ljud

55 dB(A) nattetid (kl. 22:00-07:00) alla dagar

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom antingen närfältsmätningar och beräkningar eller genom immissionsmätningar. Ekvivalentvärdena ska mätas och beräknas för de tidsperioder som anges ovan. Kontroll ska ske när förändringar skett i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer samt när tillsynsmyndigheten beslutar om kontroll.

21. Tillståndsinnehavaren ska se till att all personal som arbetar i verksamheten är väl förtrogen med tillståndets beslut, dess innehåll och villkor.
22. Om djurhållningen planeras att upphöra på fastigheten ska detta i god tid meddelas till tillsynsmyndigheten.

Sökandens beskrivning av verksamheten

Befintlig verksamhet

Idag finns en produktion och ett tillstånd som omfattar en total produktionsyta på max 10 000 m². Produktionen sker inom två stallbyggnader och omfattar ca 8 omgångar per år med 212 000 kycklingar per omgång. För värmeproduktion finns en fastbränsleanläggning på 400 kW. Lagring av gödsel sker i en takförsedd lagringshall på 800 m² lagringsyta. Spolvatten samlas upp i en spolvattenbrunn.

Ansökt verksamhet

Tekniska beskrivningar

Planerad produktion ska omfatta uppfödning av slaktkycklingar i tre stallbyggnader med totalt 16 000 m² produktionsyta och totalt 400 000 platser för fjäderfå. Med åtta uppfödningomgångar per år produceras ca 3,1 miljoner kycklingar per år.

Användningen av råvaror m.m. till verksamheten kommer att utgöras av inköpt foder, egen och inköpt foderspannmål, traktorbränsle, eldningsolja (reservkraft), fastbränsle, strömedel och vatten. Till växtodlingen tillkommer handelsgödsel, utsäde och gasol.

Den befintliga biobränslepannan med 400 kW effekt kommer att ersättas med en på högst 990 kW. Den befintliga gasolpannan för spannmålstorkning med 1 250 kW effekt, kommer att behållas för att senare fasas ut och inte ersättas. Den planerade biobränslepannan kommer att klara hela gårdens värmebehov.

Utsläppskällor utgörs av ammoniakavgång och lukt till luften respektive utlakning av kväve och fosfor från åkermark till vatten. Tvättvatten från stallar samlas upp via avlopp och leds till lagringsbehållare. Dagvatten avleds till mark via rör, uppsamlingsbrunnar och dräneringsstamledningar och vidare till vattendraget Byån.

Utlakning av kväve och fosfor är beräknade enligt schablon i Naturvårdsverkets vägledning där hänsyn tagits till det geografiska lägets förutsättningar, jordarter och grödor. Utsläppens storlek beräknas till 32 kg kväve per hektar och år respektive 0,80 kg fosfor per hektar och år.

Mängden kadaver (döda djur) beräknas till 3,5 %. Döda kycklingar bränns i den egna fastbränsleanläggningen som är godkänd för detta av Jordbruksverket. Farligt avfall (lysrör, batterier m.m.) och annat avfall som inte kan nyttiggöras eller återvinnas i den egna verksamheten kommer att sorteras och transporteras regelbundet för återvinning till godkända uppsamlingsanläggningar. Anmälan för transport av farligt avfall finns för företaget. Avfall kommer också att hämtas på gården av extern godkänd transportör.

Det finns rutiner för att fortlöpande hålla utrustning för drift, kontroll m.m. i gott skick, samt för att förebygga olägenheter för människors hälsa och miljö. Sökanden kommer att fortlöpande undersöka och bedöma riskerna med verksamheten ur hälso- och miljösynpunkt. Resultatet av undersökningarna kommer att dokumenteras.

Risken för förorening är mycket liten då förbrukningen och lagrad mängd av farliga ämnen kommer att vara låg. Cisterner för eldningsolja/diesel är invallade och placerade inomhus med gjutet underlag vid påfyllnadsplatsen. Desinfektionsmedel lagras inomhus i liten mängd. Råttgift lagras inte, förutom som bete i fällorna som hanteras av externt företag för skadedjurskontroll. Sökandens bedömning är att risken är mycket liten för miljö- och hälsofarliga ämnen ska orsaka föroreningsskada och att vidare genomförande av fullständig statusrapport ej behövs.

Miljökonsekvensbeskrivningens innehåll

Lokaliseringen inklusive planförhållandena

Brukningssentrum ligger i ett utpräglat jordbruksområde inom nitratkänsligt område. En km norr om gården ligger Götene tätort. Brukningssentrum omfattas inte av detaljplan eller andra områdesbestämmelser.

Huvudalternativet (alt. 1) för lokalisering av det planerade stallet ligger omedelbart söder om gårdscentrum. Stallet kommer därmed att ligga omedelbart söder om det senast uppförda befintliga stallet och orienteras i nära nog öst-västlig riktning, det vill säga vinkelrätt mot det befintliga stallet.

En alternativ lokalisering i anslutning till gårdscentrum (alt. 2) ligger omedelbart väster om gårdscentrum. Det planerade stallet skulle därmed komma att ligga omedelbart väster om och parallellt med det befintliga äldre stallet på 4 000 m² produktionsyta.

Fördelar med huvudalternativet framför alternativ 2 (se nedan) är följande:

- Mer tilltalande landskaps- och gårdsbild med placering av stallet i linje med nuvarande byggnation,
- Inomgårdslogistiken blir bättre. Nuvarande interna vägar och anläggningar för foder, gödsel och värme kan användas på ett enklare och mer rationellt sätt,
- Minimalt med planer och vägar behöver göras,
- Åkermark och foderareal behöver inte tas ur produktion,

- Vid placering enligt alt. 2 finns en mängd infrastruktur i form av vattenledning, elledningar, fiberkabel och en värmekulvert nergrävd som måste grävas och ledas om, vilket innebär en betydande fördyring,
- Två befintliga gödselbehållare vid det f.d. grisstallet behöver inte rivas och kan i stället användas som tvättvattenbehållare,
- Färre närboende inom 500 meter från nybyggnationen,
- Placering med stallen byggda i linje minskar risk för luftsmittor mellan stallen.

Ett tredje lokaliseringsalternativ (alt. 3) är en lokalisering på fastigheten Gullhammar 2:3 (Lilla Gullhammar), öster om gårdscentrum. Av ekonomisk och praktisk betydelse samt med hänsyn till närboende är den ett sämre alternativ:

- Utnyttjande och optimering av befintlig anläggning kommer att utebli,
- Antalet och kostnaderna för transporter av bl.a. råvaror kommer att öka,
- Uppdelning av skötsel och tillsyn på två enheter blir inte effektivt och arbete kommer att öka,
- Extra investeringar kommer att få göras för gödsellager, foderberedning, foderlager, personalrum, vägar, planer, vattenuttag, elanslutning m.m.,
- Det blir ett stall utan anknytning till en befintlig produktion vilket inte blir ett lika självklart inslag i landskapsbilden eller för närboende.

Nollalternativet

Alternativet att inte utöka skulle innebära negativa konsekvenser för sökanden. Dels skulle lönsamheten påverkas negativt och en långsiktig utveckling av företaget skulle begränsas.

Miljökonsekvenser

Utsläpp till luft

Produktionen orsakar utsläpp av framför allt ammoniak till luften. Utsläppen sker från stall, vid lagring och spridning av stallgödsel. Beräkningen enligt schablon innebär ca 0,035 kg NH₃ per plats och år. Det klarar med god marginal BAT-AEL som är intervallet 0,01 - 0,08 kg NH₃ per plats och år. Beräkningen är gjorda med underlag från den egna stallbalansen utförd i Jordbruksverkets program VERA. Ventilationsfläktarnas utlopp, placerade högt över markytan, gör att ventilationsluften snabbt späds ut. Den förhärskande vinden är sydvästlig.

Utspädning av ventilationsluften minskar också risken för luktstörningar. Det rådande avståndet och vindriktning i förhållande till närboende gör att luktpåverkan från det planerade stallet kommer att vara låg. Erfarenheterna från nuvarande anläggning visar också att lukten inte medför något större obehag.

Störst risk för eventuella luktstörningar uppstår i samband med transport och spridning av gödsel. Spridningen kommer att anpassas efter väder och vind för att minimera luktstörningar. Vidare kommer spridning att undvikas på helgdagar. Snabb nedbrukning av gödsel kommer att ske av den gödsel som inte sprids i växande gröda. Genom de här åtgärderna bedöms luktstörningar hållas på en låg och klart acceptabel nivå.

Utsläpp till vatten

Att bedöma risken för och konsekvenserna av läckage är svårt, men sökandens

övergripande bedömning är att utökningen inte kommer att försämra någon kvalitetsfaktor eller t.ex. äventyra möjligheten att nå miljökvalitetsnormen. Sökandens bedömning grundar sig på att Jordbruksverkets föreskrifter om högsta givor av fosfor och kväve vid spridning gäller, vilket gör att en utökning inte kommer att leda till ökade växtnäringsbelastning per hektar mark. Den ökade gödselmängden kommer att fördelas på en motsvarande proportionellt större areal.

Sökanden använder sig också av förebyggande insatser för att minimera utlakningen från mark och därigenom tillvarata växtnäring och minimera miljöpåverkan. Några av dessa är återkommande utbildning och kompetensutveckling inom växtnäringsområdet för både sökande och anställda, upprättande av gödslingsplaner och växtodlingsbalanser, vidta åtgärder för att minimera mängden fosfor i gödseln och analys av gödseln för att bestämma växtnäringsinnehåll.

Påverkan på vattenförhållandena

Utöver de förebyggande insatser som nämns i föregående stycke, så anger sökanden även en rad skyddsåtgärder för att begränsa växtnäringsläckage från verksamheten. Sökandens bedömning är att den planerade verksamheten kommer att bedrivas med minimal näringsbelastning och störningar på vattendragen, tack vare exempelvis en god kapacitet och säker lagring av gödsel, transporter av gödsel, goda rutiner vid spridning av gödsel, övrig hantering samt kontinuerlig egenkontroll av verksamheten.

Yttranden från myndigheter och enskilda i sammanfattning

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen tillstyrker ansökan om dispens från biotopskyddet. Som kompensationsåtgärd föreslås anläggande av en våtmark i anslutning till vattendraget uppströms. Våtmarken bör som förstahandsalternativ anläggas på den avgränsade åkermarken väster om vattendraget, sydväst om gårdscentrum.

Länsstyrelsen tillstyrker ansökan om utökad slaktkycklingproduktion. Verksamheten innebär inte risk för påtaglig skada på något riksintresse för naturvård eller annat ändamål. Det finns inga Natura 2000-områden eller andra skyddade markområden som påverkas av anläggningen.

Verksamheten strider inte i övrigt mot gällande detaljplan eller områdesbestämmelser. Den planerade verksamheten är förenlig med kommunens översiktsplan.

Ur naturvårdssynpunkt anser Länsstyrelsen i första hand att den alternativa lokaliseringen (alt. 2) av det planerade stallet vid gårdscentrum, bör väljas för att undvika ingrepp i en skyddad biotop (vattendraget). Om detta inte är möjligt kan dispens medges. Utökning av befintlig verksamhet får anses kunna utgöra särskilt skäl för dispens.

I det fall dispens medges, föreslås denna förenas med villkor om krav på kompensation. Bolaget har föreslagit anläggande av en våtmark (ca 8*80 m) genom att avverka i en parallell dikesfåra i betesmarken sydost om vattendraget

(förslag 1). Detta är dock inte lämpligt anser Länsstyrelsen, då det aktuella området redan utgör ett område med höga naturvärden. Att förstöra en befintlig biotop för att ersätta den med en ny är inte kompensation.

Som alternativ plats föreslås den avgränsade åkermarken omedelbart väster om vattendraget. Bolaget menar dock att det är svårt att få till en våtmark med värden för groddjur där, eftersom vattenspegeln bör vara omgiven av lövträd och buskar samt belägen så att solen kommer åt att värma upp vattnet tidigt på våren. Det är sant att det krävs en större arbetsinsats för att få en funktionell våtmark där än i förslag 1. Det bör dock vara möjligt. Buskar och träd kring våtmarken etablerar sig naturligt med tiden. Viss röjning mot söder säkerställer att solen kommer åt.

Genom att anpassa anläggningen av en våtmark på den avgränsade åkermarken väster om vattendraget, med låga vallar och viss vegetation bör den även kunna smälta in så att intrycket av natur- och kulturmiljön öster om vattendraget inte påverkas negativt. Våtmarken bedöms utgöra skälig kompensation vid förlängning av den befintliga kulverteringen under gårdscentrum med ytterligare 30 meter.

Ytterligare ett alternativ är en öppen plats i betesmarken, där det inte krävs avverkning för anläggande av våtmarken. En sådan plats finns exempelvis längre norrut, sett från förslag 1. Förutsättningen är att detta inte kommer i konflikt med kulturvärdena på platsen.

Länsstyrelsen bedömer att ett villkor om kompensation bör utformas om dispens beslutas, enligt följande:

Som kompensation för kulverteringen ska en våtmark anläggas på plats godkänd av tillsynsmyndigheten. Våtmarkens funktion ska vara att rena vatten och medverka till goda förutsättningar för biologisk mångfald i området. Funktionen ska säkras genom att röjning sker och vattenspegel upprätthålles i behövlig omfattning.

Länsstyrelsen beslutade i oktober 2017 om arkeologisk förundersökning av del av fornlämning RAÄ Vätö 31:1, som ligger inom området för huvudalternativet för stallen, alt. 1. Förundersökningen, som utfördes av Västergötlands museum, visar att fornlämningen kunde avgränsas till området utanför förundersökningsområdet. Länsstyrelsen har därmed inget att erinra med hänsyn till kulturmiljölagens bestämmelser. För ej undersökta delar av fornlämningen kvarstår lagskydd enligt 2 kap. kulturmiljölagen. Om en fornlämning ändå påträffas under grävning eller annat arbete, ska arbetet omedelbart avbrytas till den del fornlämningen berörs. Den som leder arbetet ska omedelbart anmäla förhållandet till Länsstyrelsen.

I fortsatta samrådet mellan bolaget och Länsstyrelsen diskuterades också hur viss vegetation och enskilda träd bör planteras intill och söder om den planerade byggnaden för att höjdryggen ska få ha kvar sitt naturliga uttryck och inte störas av exempelvis byggnadsfasader. Samtidigt anpassas stallbyggnadens nockhöjd för att smälta in i omgivningen. Huvudalternativet innebär samtidigt att övervägande delen av stallen inte tar produktiv åkermark i anspråk. Vidare kan befintliga anläggningar (tvättvattenlager) behållas i verksamheten i anslutning till den alternativa byggplatsen och fortsatt utnyttjas i verksamheten. Kostnader för omledning för el, vatten osv kan sparas in.

För att inte påverka fornlämningar och landskapsbild bör eventuella överskottsmassor inte läggas i anslutning till fornlämningsområdet eller det flacka området mellan landsväg och höjden med graven. Länsstyrelsen bedömer att eventuella överskottsmassor i första hand kan placeras på åkermarken norr om det intilliggande vindkraftverket.

Bolaget har på ett tydligt sätt redovisat befintligt och planerat vattenuttag av grundvatten för verksamheten samt vattenförsörjningen för närboende i området. Det ankommer på verksamhetsutövaren att ta ställning till om ett tillstånd för vattenuttag krävs i den planerade verksamheten. Länsstyrelsens enhet för vattenärenden tar inte ställning i denna fråga. Bolaget har gjort en bedömning gällande vattenuttaget och kommit fram till att det inte behövs något tillstånd.

Sammanfattningsvis bedömer Länsstyrelsen, med hänsyn till kraven på en lämplig lokalisering och då skyddsåtgärder kommer att föreskrivas, att det är skäligt att lämna dispens från det generella biotopskyddet samt tillstånd till utökning av verksamheten enligt huvudalternativet, alt. 1.

Förslag till villkor

Här återges endast de villkorsförslag från Länsstyrelsen som varit föremål för särskild diskussion under prövningsprocessen.

Villkorsförslag 11

Utöver vad som framgår av villkor 10¹, får under tiden 1 augusti – 30 september spridning av fäsgödsel ske inför sådd av spannmålsgröda på lerjordar. Spridning får ske på högst 50 hektar per kalenderår.

Villkorsförslag 13

Spridning av organiska gödselmedel får inte ske närmare vattendrag eller vattenförande dike än 10 meter. Spridning får inte ske närmare enstaka vattentäkter än 50 meter. Särskild försiktighet ska iakttas där markytan lutar mot vattendrag eller vattentäkt, liksom där åkermarken regelmässigt översvämmas vid snösmältning eller riklig nederbörd.

Villkorsförslag 19

Spridning av organiska gödselmedel ska ske enligt en årligen upprättad gödslingsplan grundad på aktuell gröda, markkartering och gödselns växtnäringsinnehåll.

Miljö- och bygglovsnämnden

Tillstånd

Om ytterligare gödsellagring ska byggas, t.ex. brunn för mottagning av rötrest, bör det framgå i tillståndsbeslutet att lagringen ska anmälas till tillsynsmyndigheten i god tid.

¹ Villkorsförslag 10: Under tiden 1 augusti – 31 oktober får spridning av organiska gödselmedel endast ske till etablerad vall eller inför sådd av höstoljeväxter.

Götene kommun – Sektor samhällsbyggnad

Dispens från biotopskyddet

Anläggning av en vattensamling i betesmarken är en lämplig kompensationsåtgärd och detta ger ett gott motiv till att medge dispens från biotopskyddet. Dessutom är platsen troligen en gammal bäckfåra. Anläggning i öppet läge på i nuläget brukad åkermark är ett mindre bra alternativ, då inga högre naturvärden kan förväntas i det läget. Däremot bidrar vattensamlingen i betesmarken till de värden som finns, dessutom utan att åkermark tas ur bruk.

Trafikverket

Trafikverket tolkar handlingarna så att utfart vid båda lokaliseringalternativen ska ske via den befintliga anslutningen till väg 2755. En förändrad eller ny anslutning ska lämnas till och behandlas av Trafikverket enligt väglagen 39 §. I övrigt har Trafikverket inget att erinra.

Sökandens bemötande av yttrandena

Länsstyrelsen

Om tillstånd beviljas med placering av nytt stall enligt huvudalternativet (alt. 1), kommer sökanden att ta kontakt med tillsynsmyndigheten för vidare utredning om våtmarksplacering enligt förslag.

Sökanden har i ansökan ett åtagande om 6 meter breda skyddszoner utmed vattendrag. Villkorsförslag 13, som reglerar spridningsavstånd mot vattendrag borde korrigeras till samma avstånd, dvs från 10 till 6 meter.

I villkorsförslag 19 föreslås att spridning av gödselmedel ska ske enligt en årligen upprättad gödselplan vilket är ett lagkrav i området. Sökanden föreslår att villkoret tas bort.

Sökanden yrkar på att igångsättningstiden medges till 5 år istället för 3 år. Det borde generellt ses som en skälig tid för så här stora investeringar som kräver omfattande tillstånd. Sökanden påverkas av en snabb marknad där marknadsläget inte är det samma som för ett år sedan. Kronfågel styr, om och i så fall när, företagen kan skriva kontrakt för produktion. Företag utan beslut om miljötillstånd får inte kontrakt. Det innebär antingen att sökanden är snabbt igång efter beslut, eller att man hamnar i ett vänteläge där efterfrågan på nya stall/ökad produktion uteblir.

Motiveringen till Miljöprövningsdelegationens beslut

Kan miljökonsekvensbeskrivningen godkännas?

Sökanden har tagit fram en miljökonsekvensbeskrivning enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966). Miljöprövningsdelegationen finner att miljökonsekvensbeskrivningen har den omfattning och detaljeringsgrad som krävs för att den ska kunna ligga till grund för

den fortsatta miljöbedömningen. Därmed kan miljökonsekvensbeskrivningen godkännas enligt 6 kap. 42 § miljöbalken.

Är statusrapporten tillräcklig?

Den verksamhet som ansökan omfattar är en industriutsläppsverksamhet och då ska ansökan innehålla en statusrapport som beskriver nuläget i mark och grundvatten. Enligt 1 kap. 23 § industriutsläppsförordningen (2013:250) krävs dock inte en statusrapport om risken är liten för att verksamheten medför föroreningskada inom det område där verksamheten bedrivs eller avses att bedrivs.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att risken är liten för att den verksamhet som ansökan omfattar medför föroreningskada. Därför krävs ingen statusrapport i detta fall.

Är verksamheten tillåtlig?

De allmänna hänsynsreglerna (2 kap. miljöbalken)

Lokalisering

Sökanden bedriver sedan flera år tillståndspliktig djurhållning med slaktkycklinguppfödning på gården. Ansvarig är utbildad och har lång erfarenhet av djurhållning inom lantbruket. Tillsynsmyndigheten har inte haft något att erinra mot verksamheten under prövningsprocessen och det har heller inte framkommit några invändningar i övrigt från exempelvis närboende.

Stallgödselhantering är ett område som är centralt vid stor djurhållning. De redovisade planerna för hur stallgödseln ska hanteras innefattar skyddsåtgärder som fortsatt ska resultera i en begränsad miljöpåverkan som är rimlig.

Verksamheten är i övrigt förenlig med rådande kommunala planer och bedöms kunna bedrivs utan att oacceptabel störning uppkommer för närboende eller på omgivande natur- och kulturvärden. Miljöprövningsdelegationen anser således att verksamheten uppfyller kraven i miljöbalken för en lämplig lokalisering och att tillstånd därmed ska medges.

Är verksamheten förenlig med lagstiftning som gäller parallellt?

Bästa möjliga teknik

I nuvarande tillståndsbeslut från år 2011 finns villkor om begränsning av ammoniakutsläpp från verksamhetens stallar. Sedan dess har nya BAT-slutsatser beslutats för intensiv uppfödning av fjäderfä och grisar i EU-kommissionens genomförandebeslut (EU) 2017/302. BAT-slutsatserna offentliggjordes i februari 2017. Det har medfört att det finns en BAT-slutsats med begränsningsvärde för ammoniakutsläpp från stallar, så kallad BAT-AEL, som för slaktkycklinguppfödning ska kunna innehållas i intervallet 0,01-0,08 kg NH₃ per djurplats och år. Intervallets nedre gräns är kopplad till användning av ett luftreningsystem, vilket i det här fallet inte bedöms som skäligt. Däremot ska den övre gränsen, 0,08, klaras. Efterlevnad av BAT-slutsatserna ska redovisas årligen i samband med miljörapporten och Miljöprövningsdelegationen anser inte att det finns skäl till någon ytterligare reglering av ammoniakutsläppet än vad som redan framgår av beslutade BAT-slutsatser.

Vilken omfattning ska tillståndet ha?

Sökanden har angett några alternativa sätt att beräkna antalet djurplatser i den planerade produktionen. Enligt Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2017:28) om fjäderfåhållning inom lantbruket m.m., framgår av 3 kap. 5 § att om uppfödaren är ansluten till ett kontrollprogram² får stallarna beläggas i enlighet med det programmet, dock högst 36 kg per m² golvarea och högst 25 djur per m² golvarea. Svensk slaktkycklingproduktion utmärks av tydliga krav från uppköpare på bestämda slaktvikter, vilka dessutom kan variera säsongvis under året. Miljöprövningsdelegationen bedömer därför att ett tydligt sätt att formulera tillståndets omfattning på, är att utgå från produktionsytan respektive föreskriftens uppgift på högsta antal djur per m² produktionsyta. Därmed kan omfattningen fastställas till 400 000 platser (16 000 m² * 25 djur per m²). Det innebär följaktligen att om kycklingarna har en högre vikt än 1,44 kg medför det ett färre antal kycklingar än 25 per kvadratmeter golvarea.

Vilka villkor behövs för tillståndet?

Med anledning av redovisade förslag till villkor och remissinstansernas synpunkter samt sökandes bemötande gör Miljöprövningsdelegationen följande överväganden när det gäller villkor för verksamheten. De villkor som är av karaktären standardvillkor och överensstämmer med vad som är brukligt vid den här typen av verksamhet med liknande storlek och omgivning motiveras inte närmare.

Villkor 3 (olägenheter)

I likhet med vad Länsstyrelsen anfört, anser Miljöprövningsdelegationen att det generellt finns en viss risk för olägenheter från flugor och lukt vid den nu aktuella typen av djurhållning. Det är framför allt stallgödselhanteringen som kan utgöra källa till dessa olägenheter. Det kan dock inte uteslutas vid en utökad verksamhet att även andra källor till olägenheter kan uppstå; exempelvis damm, vibrationer och buller från transporter, fläktar och maskiner. I de fall olägenheter uppstår ska nödvändiga åtgärder vidtas så att olägenheterna upphör.

Villkor 4 (åtgärder i vattendrag)

Sammanfattningsvis framför Länsstyrelsen att det aktuella vattendraget, som sökanden vill kulvertera, hyser högre naturvärden än ett ordinärt rakt, grävt åkerdike. Det finns en viss meandring, bitvis flackare stränder, skuggning och en närmiljö i öster bestående av betesmark med buskar och träd. Då dispens från biotopskyddet medges är det skäligt att den förenas med krav på ekologisk kompensation för den del av miljön kring vattendraget som går förlorad med en kulvertering. Kompensationsåtgärden får dock inte leda till ingrepp i en annan befintlig biotop med höga naturvärden. Sökanden har föreslagit att en våtmark ska anläggas i sydost men det området har redan höga naturvärden. I det här fallet bör därför den mindre åkermarken på västra sidan om vattendraget väljas. Där finns enligt Länsstyrelsen möjlighet att tillföra naturvärden på sikt med rätt anläggning och skötsel.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar samtidigt att Götene kommun i sitt yttrande förordar att våtmarken ska förläggas i betesmarken i öster. Skälet som

² Ett program som tagits fram i syfte att säkra en god djuromsorg och som är godkänt av Jordbruksverket, samt är knutet till en bestämmelse i SJVFS 2017:28

anges är att vattensamlingen då skulle bidra till de naturvärden som redan finns. Däremot skulle anläggning på åkermarken inte kunna förväntas bidra med några höga naturvärden och dessutom skulle åkermark tas ur produktion.

Av Naturvårdsverkets vägledning gällande ekologisk kompensation framgår att krav på kompensation bör ställas i samband med att dispens lämnas från biotopskyddet. För att den ska bidra till att uppväga den förväntade skadan måste den medföra naturvårdsnytta i förhållande till ett scenario där ingen kompensation genomförs. Delegationen bedömer därför att det finns bäst förutsättningar för att uppväga den förväntade skadan orsakad av kulvertering, genom att tillföra naturvärden på ytterligare areal med en kompensationsåtgärd på befintlig åkermark väster om vattendraget jämfört med att riskera att störa en redan befintlig biotop med höga naturvärden på östra sidan om vattendraget. Detta ska tydliggöras i villkor.

Villkor 6 – 8 (lagring av organiska gödselmedel och förorenat vatten)

Länsstyrelsen har motiverat de aktuella villkoren med att lagringsutrymme med tak och väggar förhindrar att den torra ströbäddsgödseln fuktas upp samtidigt som det minskar luftrörelser i gödsellagret. Genom att hålla fastgödsel från fjäderfå torr och avskärmad från omgivningen med minimal luftväxling under lagringsperioden, kan växtnäringsläckage i form av ammoniakavgång och lukt begränsas.

Tvättvatten från stallar och förorenat dagvatten innehåller växtnäring, som ska betraktas som gödselmedel. Det bör därför samlas upp och lagras på ett sätt som förhindrar växtnäringsläckage till omgivningen och därmed övergödning av miljön. Risk för läckage av flytande organiska gödselmedel från skador på lagringsbehållare orsakade av sättningar i marken, konstruktionsfel, materialfel eller liknande kan inte uteslutas. Även mindre läckage kan över tid leda till betydande läckage av gödsel och näringsämnen som kan belasta miljön men som normalt kan vara svåra att upptäcka. Vid nyanläggning av lager kan man med relativt enkel teknik förse lagringsplatsen med dränering under och runt om behållaren som kan leda dräneringsvatten att passera en provtagningsbrunn som möjliggör provtagning för att kontrollera om vattnet innehåller föroreningar som kan tyda på läckage.

Lagring i stuka medför ökad risk för utlakning av växtnäring till marken och ammoniakavgång till luften. Lokalt under stukan kan höga koncentrationer av växtnäring ansamlas, vilket kan leda till utlakning via dräneringsvatten.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att slaktkycklingsgödsel är en högkoncentrerad växtnäringsprodukt. Produkten behöver lagras under kontrollerade former för att minimera förluster av växtnäring till omgivningen och skyddsåtgärderna anses skäligen.

Eventuellt tillkommande lagringsutrymmen för organiska gödselmedel, utöver de som redovisats i ansökningshandlingarna, ska föregås av anmälan till tillsynsmyndigheten.

Villkor 9 – 13 (spridning av organiska gödselmedel och förorenat vatten)

Nedbrukning är en effektiv metod för att minska ammoniakavgång, luktstörningar och öka växtnäringens utnyttjandet efter spridning. Gödsel från fjäderfå är ett gödselslag som normalt har hög drivkraft för att avge ammoniak och lukt till omgivningen, vilket gör att det bedöms skäligt att begränsa tiden för när nedbrukning ska göras till högst 4 timmar efter spridning.

Länsstyrelsens motivering till villkor 11 är att spannmålsgrödor på hösten i och för sig har mindre kapacitet att ta upp växtnäring än exempelvis oljeväxter. Men den ytterligare begränsning av spridningstidpunkt som sökanden föreslår för spridning till spannmål jämfört med den för oljeväxter och vall, det vill säga till som längst den 30 september, minskar ändå riskerna för växtnäringssläckage. Länsstyrelsen föreslår därutöver att om spridningen styrs till endast lerjordar, vilket överensstämmer med kraven i de känsliga områdena i de tre sydligaste länen, så är det skäligt att medge viss spridning inför höstsådd av spannmålsgröda.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att den föreslagna begränsningen på högst 50 hektar för denna spridning är skälig. Sökandens yrkande på högst 25 % av total gödselmängd på årsbasis som sprids på egen mark är otydlig med tanke på vad som kan tolkas som egen mark samt att 25 % av total gödselmängd skulle kunna motsvara spridning till upp emot 260 hektar om verksamheten skulle utöka det egna markinnehavet. Fjäderfågödsel innehåller relativt höga halter av växtnäring och ska därför generellt användas sparsamt vid spridning på hösten till just spannmålsgröda. En högsta gräns på 50 hektar per år och endast på lerjordar är därför en skälig begränsning.

Länsstyrelsen föreslår att skyddsavståndet till vattendrag och vattenförande dike ska anges till 10 meter, motsvarande nu gällande villkor i befintligt tillstånd. Sökanden anser att skyddsavståndet bör korrigeras till 6 meter. Vid tidpunkten för den förra prövningen var dock den förhärskande spridningstekniken för fast kycklinggödsel att bredsprida den och att spridningsbredden därmed varierade beroende på vindförhållanden, fältens lutning, gödselns varierande egenskaper med mera. Med dagens teknik finns utrustning tillgänglig även för vissa fastgödselspridare som kan begränsa spridningsbredden. Därmed finns skäl att tillåta spridning ner till 6 meter från åkerkanten om exempelvis särskild kantspridningsutrustning används som medger tillräckligt noggrann kontroll av spridningsbilden.

Villkor 18 (kontroll av verksamheten)

Miljöprövningsdelegationen understryker Länsstyrelsens motivering att detaljer i programmet bör regleras i samråd mellan verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet, inom ramen för den löpande tillsynen. Hur ofta en viss kontroll behöver ske kan t.ex. variera över åren. Genom att lägga den typen av reglering i kontrollprogrammet ges en viss flexibilitet för både verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet.

Ett normalt intervall för markkartering enligt markkarteringsrådet är minst en gång vart tionde år med avseende på fosfor, kalium och pH. En växtnäringssbalans bör hållas aktuell inom företaget och uppdateras vid förändringar i produktionen som påverkar balansen, exempelvis vid ändrad foderstat. Analys av organiska gödselmedel bör göras minst en gång om året på lagrad gödsel inför spridning.

Miljöprövningsdelegationen vill understryka vikten av att ut representativa prover för analys av gödseln. För att analysen av torr ströbäddsgödsel ska bli tillförlitlig är det till exempel viktigt att proven tas ut på ett representativt sätt genom att ta ut flera delprover och blanda till ett samlingsprov, som sedan skickas för analys. Torrsubstanshalt samt halter av totalkväve, ammoniumkväve och fosfor är användbara analyser. Gödselanalysen är ett bra underlag att jämföra med och stämma av mot beräknade värden i verksamhetens växtnärbalans.

När får tillståndet tas i anspråk?

Ett verkställighetsförordnande är ur processuell synvinkel ett undantag från huvudregeln att ett lagakraftvunnet avgörande ska avvaktas innan ett tillstånd får tas i anspråk. Högsta domstolen har uttalat (se NJA 2012 s. 623) att det är verksamhetsutövaren som ska visa på konkreta skäl för ett verkställighetsförordnande och ange vilka beaktansvärda nackdelar som är förknippade med att tillståndet inte kan tas i anspråk omedelbart och vad som kan bli följden av att verksamheten förskjuts framåt i tiden. Verksamhetsutövarens intresse måste med viss marginal väga tyngre än de intressen som talar för att ett lagakraftvunnet avgörande bör föreligga innan verkställighet får ske. Särskild hänsyn ska tas till de skador på miljön som kan uppstå om tillståndet omedelbart tas i anspråk och de möjligheter som finns att läka sådana skador om tillståndsbeslutet upphävs eller ändras.

Sökanden är angelägen att kunna starta verksamheten så snart som möjligt, då efterfrågan på svensk kyckling ökar. En fördröjning skulle annars äventyra affärsuppgörelser med köpare av kycklingar, byggfirmor samt leverantörer av stallar och utrustning. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att den verksamhet som nu planeras att utökas, redan bedrivs som en tillståndspliktig verksamhet. Den utökade verksamheten kommer att bedrivas vid samma gårdscentrum som den befintliga. Det har inte heller framkommit några motstående intressen. Miljöprövningsdelegationen bedömer därför att ett verkställighetsförordnande kan medges, vilket medför att det nu meddelade tillståndet kan tas i anspråk utan att det fått laga kraft.

Igångsättningsmedgivande

Sökanden har också yrkat på ett igångsättningsmedgivande. Då inga motstående intressen har framkommit under kommunikeringen anser Miljöprövningsdelegationen dock att ärendet kan tas upp till slutlig prövning. Då Miljöprövningsdelegationen tar upp ärendet till slutlig prövning och meddelar tillstånd samt medger verkställighetsförordnande föranleder yrkandet om igångsättningsmedgivande ingen ytterligare åtgärd.

När ska verksamheten ha satts igång?

Länsstyrelsen har i sitt yttrande föreslagit att verksamheten ska ha satts igång senast tre år efter det att beslutet vunnit laga kraft, vilket är normalt för den här typen av verksamhet. Sökanden har därefter yrkat att den så kallade igångsättnings tiden bör förlängas till fem år, med hänvisning till att det generellt bör ses som en skäligen tid för en så stor investering som det nu är fråga om. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att sökanden samtidigt yrkat på såväl igångsättningsmedgivande som verkställighetsförordnande för att kunna komma

igång utan dröjsmål och att den normala igångsättningstiden för motsvarande anläggningar är begränsad till tre år. Då det inte framgår om något kontrakt med uppköpare redan föreligger anser delegationen dock att det finns skäl för att förlänga den tidigare föreslagna igångsättningstiden med ytterligare ett år till totalt fyra år. Inom igångsättningstiden ska stallet vara uppfört och den första omgången med djur vara insatt, det vill säga att verksamheten (djurhållningen) ska ha satts igång.

Övriga överväganden

Gödslingsplan

Sökanden har därutöver framfört synpunkter på Länsstyrelsens villkorsförslag om behov av en gödslingsplan. Gödslingsplanen är ett viktigt verktyg för att hushålla med växtnäring på ett bra sätt på den areal som står till förfogande. Det är dock, såsom sökanden påtalar redan ett krav i så kallade känsliga områden. Detta framgår av 20 § föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring och behöver därmed inte dubbelregleras i ett särskilt villkor.

Massor från anläggningsarbeten

Länsstyrelsen har i sitt yttrande framhållit att så kallade överskottsmassor från schaktningsarbeten för det nya stallet inte bör läggas i anslutning till fornlämningsområdet eller det flacka området mellan landsvägen och själva fornlämningen. I stället kan dessa i så fall placeras på åkermarken norr om det intilliggande vindkraftverket.

Miljöprövningsdelegationen förutsätter att schaktningsarbetena bara kommer att leda till uppkomst av schaktmassor från platsen för det planerade stallet med tillhörande anläggningar. Så länge dessa massor kan användas för egna anläggningsändamål i anslutning till gårdscentrum, lämpligt material läggs ut på åkermarken och om hänsyn tas till det som sagts ovan, så behöver det normalt inte betraktas som överskottsmassor. Det kan däremot komma att betraktas som överskottsmassor om det är så att dessa inte kan användas vid gårdscentrum, utan måste avyttras från gården. Då behöver en anmälan om detta lämnas in till kommunen.

Sammanfattande bedömning

Förutsatt att de föreskrivna villkoren iaktas anser Miljöprövningsdelegationen sammanfattningsvis att verksamheten går att förena med målen för miljöbalken, de allmänna hänsynsreglerna och en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna. Därför ska tillstånd ges till verksamheten.

Information

Om verksamheten ska ändras kan det krävas ett helt nytt tillstånd, ändringstillstånd eller anmälan till tillsynsmyndigheten (se 1 kap. 4 och 11 §§ miljöprövningsförordningen [2013:251]).

Om verksamheten överläts till någon annan fysisk eller juridisk person ska den nya verksamhetsutövaren snarast möjligt upplysa tillsynsmyndigheten om det (se 32 § förordningen [1998:899] om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd).

Detta tillstånd innebär inte att verksamhetsutövaren slipper krav som följer av andra bestämmelser, exempelvis enligt 11 kap. miljöbalken om vattenverksamhet, kulturmiljölagen (1988:950), eller plan- och bygglagen (2010:900). Det kan handla om att det också är nödvändigt med tillstånd till eller anmälan av vattenverksamhet, tillstånd för ingrepp i fornlämning eller bygglov. Exempel på andra förordningar och föreskrifter som gäller vid sidan av detta tillstånd är

- förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2006:84) om befattning med animaliska biprodukter och införsel av andra produkter, utom livsmedel, som kan sprida smittsamma sjukdomar till djur
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 av den 21 oktober 2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordning om animaliska biprodukter)
- Djurskyddslagen (1988:534) och djurskyddsförordningen (1988:539)
- Förordningen (2018:471) om medelstora förbränningsanläggningar
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter [MSBFS 2018:3] om cisterner med anslutna rörledningar för brandfarliga vätskor
- Väglagen (1971:948).

Alla som bedriver eller har bedrivit en miljöfarlig verksamhet ansvarar för efterbehandling av mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är förorenade. Den som äger eller brukar en fastighet ska genast underrätta tillsynsmyndigheten om det upptäcks en förorening som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön (se 2 kap. 8 § och 10 kap. miljöbalken).

Detta beslut har fattats av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Västra Götalands län. I beslutet har deltagit Sabine Lagerberg, ordförande, och Marika Lundmark, miljösakkunnig. Ärendet har beretts av Stig Karlsson, miljöhandläggare.

Sabine Lagerberg

Marika Lundmark

Detta beslut har godkänts digitalt. Det saknar därför namnunderskrifter.

Så här överklagar du Miljöprövningsdelegationens beslut

Miljöprövningsdelegationens beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.** Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se. Skickar du med vanlig post är adressen Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 403 40 Göteborg.

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till mark- och miljödomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen **senast den 22 november 2018**.

Om den som överklagar är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet dock ha kommit in till Länsstyrelsen **senast den 8 november 2018**.

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska du ange

- ditt namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt
- hur du anser att Miljöprövningsdelegationens beslut ska ändras och varför det ska ändras.

Bilaga:

1. Karta över verksamhetsområdet

Sändlista:

Externt

- Naturvårdsverket, industri@naturvardsverket.se
- Havs- och vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se
- Länsstyrelsen/Enheten för miljötillsyn, miljoskydd.vastragotaland@lansstyrelsen.se
- Miljö- och bygglovnämnden, Götene kommun, miljo-ochbygglovnanden@gotene.se
- Götene kommun – Sektor Samhällsbyggnad, johan.backman@gotene.se
- Jordbruksverket, jordbruksverket@jordbruksverket.se
- Trafikverket, Region Väst, goteborg@trafikverket.se
- Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, raddning@falkoping.se
- Aktförvararen i Götene kommun

Internt

- Sabine Lagerberg
- Marika Lundmark

- Stig Karlsson
- Linnéa Söderberg
- Madeleine Elisabethdotter Gildenhuis
- Monica Lind
- Katja Almqvist
- Elisabeth Lindqvist

Bilaga 1 Situationsplan med lokaliseringsalternativ

Beslutet avser tillstånd till alternativ 1 (Alt. 1) för stall. Tillståndsgivet område för lokalisering av våtmark som kompensationsåtgärd är markerat.

